

4 | 2019

český
časopis
historický

The Czech Historical Review

Ročník 117 / Založen 1895

OBSAH | CONTENTS

Studie | *Studies*

HRUBÝ Petr – DERNER Kryštof – SKOŘEPOVÁ Markéta
Středověké hornické komunity v období Přemyslovců 873
(*Mediaeval mining communities in the period of Přemyslids*)

NODL Martin
Táborský komunismus: ke genezi pojmu v historiografii 19. a 20. století 906
(*Taboritic communism: Towards the Genesis of the Concept in Historiography of the 19th and 20th Centuries*)

VOREL Petr
Habsbursko-osmanské soupeření v Uhrách v kontextu říšských
a papežských dějin (Tažení křesťanského vojska k Budínu roku 1542) 935
(*Habsburg-Ottoman rivalry in Hungary in the context of Imperial and papal history /Campaign of Christian troops to Buda in 1542/*)

CERMAN Ivo
Stavitel nového světa. Vladimír Zákrejs
a československý urbanismus 1918–1938 992
(*The Builder of a New World: Vladimír Zákrejs and Czechoslovak Urbanism 1918–1938*)

Obzory literatury | *Review articles and reviews*

Recenzní články

BOLOM-KOTARI Martina
Pečeti jako výzva historickému bádání 1030
(*Seals as a challenge to historical research*)

Recenze

Michal TOMÁŠEK

Právní systémy Dálného východu, I–II

(Jaroslav Pánek)

1043

František ŠMAHEL – Gabriel SILAGI (edd.)

Statuta et Acta rectorum Universitatis Carolinae Pragensis 1360–1614

(Jiří Pešek)

1045

Miroslav ŽITNÝ (ed.)

Korespondence Štátného Václava Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1600–1610 a 1611–1621. Prameny k českým dějinám 16. – 18. století

(Marek Starý)

1048

Eva STEJSKALOVÁ

Novinové zpravodajství a noviny v Čechách od 17. století do roku 1740

(Jaroslav Pánek)

1054

Tomislav VOLEK

Mozart. Die italienische Oper des 18. Jahrhunderts und das musikalische Leben im Königreich Böhmen.

Mit der Don-Juan-Studie von Vladimír Helfert

(Jiří Pešek)

1056

Wolfram SIEMANN

Metternich, Stratege und Visionär. Eine Biographie

(Milan Hlavačka)

1062

Anne-Marie PATHÉ – Fabien THÉOFILAKIS

Wartime Captivity in the Twentieth Century. Archives, Stories, Memories

(Jakub Rákosník)

1068

Jiří PEŠEK

Setkávání s Klio. Studie z dějin dějepiscectví

(Jaroslav Šebek)

1072

Eduard KUBŮ – Jiří ŠOUŠA (eds.)

Rozmluvy s Antonínem Švehlou a o Švehlovi.

Vzpomínky agrárního diplomata Karla Mečíře. Historicko-kritická edice

(Pavel Máša)

1076

Frédéric BOZO <i>French Foreign Policy since 1945. An Introduction</i> (Lucie Filipová)	1079
Matěj SPURNÝ <i>Most do budoucnosti: laboratoř socialistické modernity na severu Čech</i> (Sixtus Bolom-Kotari)	1086
Sabine STACH <i>Vermächtnispolitik: Jan Palach und Oskar Brüsewitz als politische Märtyrer</i> (Zdeněk Nebřenský)	1089
František STÁREK ČUŇAS – Martin VALENTA <i>Podzemní symfonie Plastic People</i> (Zdeněk R. Nešpor)	1094
Elena MANNOVÁ <i>Minulosť ako supermarket? Spôsoby reprezentácie a aktualizácie dejín Slovenska</i> (Vojtěch Kessler)	1099
Douglas MURRAY <i>Podivná smrt Evropy. Imigrace, identita, islám</i> (Jaroslav Pánek)	1102
<i>Zprávy o literatuře</i>	1106

Z vědeckého života | *Chronicle*

<i>Knihy a časopisy došlé redakci</i>	1121
<i>Výtahy z českých časopisů a sborníků</i>	1121

Studie a materiály

Diskuse

Obzory literatury

Recenzní články

Recenze

Zprávy o literatuře

Z vědeckého života

Nekrology

Knihy a časopisy došlé redakci

Výtahy z českých časopisů a sborníků

Rejstřík autorů a editorů recenzovaných prací

Rejstřík autorů recenzí

Rejstřík nakladatelů a vydavatelů recenzovaných knih

ni titulu *doktor honoris causa* Alexandru Dubčekovi na Boloňské univerzitě v listopadu 1988. Valentina Fava se v kapitole „Časopis Ventil a příliš krátké Pražské jaro mladoboleslavských dělníků“ soustředí na šíření idejí obrodného procesu mezi dělníky mladoboleslavské škodovky. Publikaci uzavírá text „Pražská lekce“ německého spisovatele Güntera Grasse, nositele Nobelovy ceny, který pronesl v Brazílii v létě 1968, aby protestoval proti sovětské okupaci Československa.

Monografie obsahuje základní přehled událostí společensko-politického života let 1968–1970 i stručný přehled literatury včetně české. Zajímavým doplňkem knihy je šedesát černobílých snímků italského fotografa Rodriga Paise (1930), který pobýval v Praze v dubnu a květnu 1968.

Marek Šmíd

Barbora PECKOVÁ – Lucie RAJLOVÁ – Jiří PEŠEK (edd.)

Historie zrozená z rozhovoru. Interview ve výzkumu soudobých dějin

Praha, Fakulta humanitních studií
Univerzity Karlovy 2018, 233 s.,
ISBN 978-80-7571-016-1.

Publikace shrnuje studie vzešlé z tematicky pestré diskuze na téma využití kdysi – nehistorikem – učiněného interview jako pramene ve výzkumu soudobých dějin, jeho možnostech a limitech. V obecné rovině v nich autoři ukazují, jakým způsobem lze v historickém výzkumu přistoupit k využití – někdy relativně dávných – rozhovorů na rozličná témata jako zdrojů poznání, v některých okolnostech podstatně přesahujících původně diskutované téma. Autoři ve studiích vycházeli z publikova-

ných i nepublikovaných rozhovorů i z interview s žijícími narátory (pamětníky). Snažili se analyzovat a interpretovat proces vzniku jednotlivých interview, analyzovat samotná interview, zkoumat kvalitu a charakter orálně historického pramene, jeho jazyk a motivace či cíle narátorů k poskytnutí rozhovoru. Věnovali se otázce mezi lidské paměti (selektivita vzpomínání, proces zapomínání) a možné vědomé nebo podvědomé manipulaci ze strany subjektu rozhovoru. V této souvislosti autorům studií neušlo ani hledisko analýzy nonverbální komunikace. Vstupními prameny pro jednotlivé studie nebyla jen klasická interview, ale i jejich písemné zredigované přepisy a čistě audio nebo audiovizuální nahrávky. Sborník jednoznačně ukazuje přínosnost orální historie jako kvalitativního výzkumného pramene, který dokáže v rámci procesu zalidnění dějin obohatit klasické formy badání spočívající ve vědecké práci s písemnými prameny. Kombinace obou přístupů pak zaručuje, po provedení objektivní kritiky pramene, mnohovrstevný pohled historika – badatele na danou problematiku a umožňuje mu jiný (subjektivní) vhléd do zkoumané látky.

Sborník je v obecné rovině uveden pojednáním Jiřího Peška na téma „Interview jako historický pramen“. V něm autor nastiňuje komplexní aspekty procesu vedení a zpracování orálně historického rozhovoru (pozitiva, negativa) a jeho přímý, do jisté míry nezastupitelný, vliv na výsledný výstup práce historika. Na tuto část navazuje úvod k publikovaným studiím z pera editorek sborníku. V něm jsou strukturálně shrnuty obsahy studií a zmíněny metodologické přístupy všech autorů.

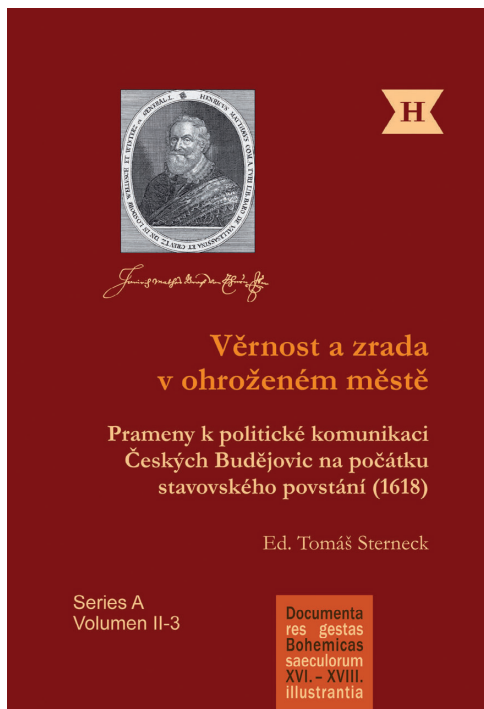
Z hlediska tematického se studie věnují otázkám diskurzu v rozhovorech s komuni-

stickými funkcionáři (Barbora Pecková) či možnostem zkoumání rozhovoru s baletními umělci, jak je demonstrováno na tanečnici Astrid Štúrové (Lucie Rajlová). Další studie pojednává o britských umělcích, kteří byli povoláni za první světové války na frontu s úkolem obrazově zachytit drama tohoto prostředí (Kamil Beer). Renata Košťálová v příspěvku o nacistickém obchodníku uměním Hildebradovi Gurlittovi využila „interview“ amerických poválečných výslechových protokolů. Zdeněk Beroun zkoumal psaná a vyslovená svědectví JUDr. Evy Kozákové o jejím otci, funkcionáři Národní obce fašistické, Jiřím Branžovském. Tuto nosnou část pak uzavírá studie Martina Bojdy, věnující se filosofii komunikace na základě velkých televizních interview německého filosofa Karla Jasperse. Na této široké a pestré paletě historických témat autoři příspěvků ilustrují nejrůznější výhody a úskalí využití rozhovoru jako pramene v bádání soudobých dějin. Klíčovou otázkou, kterou předkládají tyto studie a jejich výzkumné přístupy, je fenomén proměnlivosti rozhovoru. V čase, místě

a ve vztahu narátor / badatel / publikum. Z předložených studií vyplynulo, že orálně historický pramen musí být podroben nejen důkladné kritice, ale i zcela neodmyslitelně též analýze a interpretaci sledovaných témat. Rozhovor je také třeba vždy zařadit do širších souvislostí a kontextů, např. dějinných, psychosociologických atd. Analyzované a interpretované interview pak nese jen svou obsahovou stopu, ale nespornou úlohu má zároveň proces samotného zrodu pramene jako takového.

V doslovu editorky rekapituluje a zobecňuje zjištěné principy a postupy, ke kterým se autoři ve studiích dopracovali. Kniha je uzavřena medailonky autorů, jmenným rejstříkem a sumářem. Závěrem lze konstatovat, že rozhovor se ukazuje jako jeden z nezastupitelných pramenů pro historické zkoumání dějinných událostí a jejich souvislostí. Orální historie jako výzkumná metoda s velkým potenciálem je velkým přínosem pro práci historika: vede k osvětlení dalších bílých míst soudobých dějin.

Pavel Stehlík

Tomáš STERNECK (ed.)

Věrnost a zrada v ohroženém městě.

Prameny k politické komunikaci

**Českých Budějovic na počátku
stavovského povstání (1618)**

(= Documenta res gestas Bohemicas saeculorum

XVI.–XVIII. illustrantia, Series A, Volumen II-3)

Praha, Historický ústav AV ČR 2019, 344 s.,

ISBN 978-80-7286-338-9.

Od samého počátku rebelie, jež se rozhořela v polovině roku 1618, považovali reprezentanti vzbouřených českých evangelických stavů strategicky položené a dobře opevněné České Budějovice za mocnou překážku prosazování svého politického programu.

Byli si velmi dobře vědomi jednoznačné početní převahy stoupenců katolické církve mezi tamním obyvatelstvem a jejich naprosté dominance v lokálních mocenských strukturách. A tak už 25. června 1618 přistoupil čelný stavovský vojevůdce Jindřich Matyáš hrabě z Thurnu a Valsassiny k oblé-

hání předního jihočeského královského města. Předcházela tomu jednání s budějovickými reprezentanty, která měla být podle Thurnových představ korunována otevřením městských bran. Místo toho však způsobila politický rozkol uvnitř ohrožené obce: mezi většinou měšťanů prosazující bezvýhradnou věrnost habsburské dynastii a konšelským sborem, v němž dočasně převážily kapitulantské hlasy. Během budějovické vnitroměstské konfrontace došlo k povážlivému otřesení autority vrcholného samosprávného orgánu, jehož členové však nebyli sesazeni z konšelských postů. Několika lokálními politikům se totiž podařilo městskou radu obratně převést do tábora jednoznačných odpůrců stavovské revolty. Následující komunikace Budějovických s exponenty vzbouřených stavů se vyznačovala ostražitým taktizováním, ze kterého jednoznačně profitovalo královské město. Obléhatelé se nechali vmanipulovat do sofistikované diplomatické hry, na jejímž pozadí promarnili reálné šance na zdolání městských hradeb. O výsledku kampaně tak bylo rozhodnuto dříve, než zápas o České Budějovice na podzim 1618 přešel do otevřených ozbrojených střetů. Předložená kritická edice přináší unikátní soubor dokumentů, které se vztahují převážně k období od června do září 1618.

Tyto prameny dosud nebyly uceleně zpřístupněny a obsahově vytěženy, ačkoliv svým významem dalece přesahují lokální kontext českobudějovického dění. Zásadně přispívají k hlubšímu poznání počátků české války, jež odstartovala sérii konfliktů, pro které se posléze prosadilo označení třicetiletá válka. Představené písemnosti, mezi nimiž má exkluzivní místo korespondence Budějovických se samotným Jindřichem Matyášem Thurnem, vrhají nové světlo na dramatické události v prvních měsících po pražské defenestraci z 23. května 1618. Přispívají tak k hlubšímu poznání období, kdy se jižní Čechy staly exponovaným prostorem soupeření mezi rebely a stoupcí habsburské dynastie. Tyto události do značné míry předznamenaly neúspěch stavovského povstání a měly dalekosáhlé důsledky pro další běh evropských dějin.

Redakce

Vedoucí redaktori | *Editors-in-chief:*

Jaroslav PÁNEK – Jiří PEŠEK

Výkonný redaktor | *Managing Editor:* Jan Slaviček

Technický redaktor | *Administrative Editor:* Jaroslav Novotný

Vědecká rada | *Scientific Board:*

Zdeněk Beneš, Václav Bůžek, Milan Hlavačka, Martin Holý, Michaela Hrubá, Tomáš Knoz, Martin Kovář, Robert Kvaček, Jiří Lach, Václav Ledvinka, Jiří Malíř, Jan Němeček, Svatava Raková, Eva Semotanová, Petr Sommer, Miroslav Šedivý, Petr Vorel, Josef Žemlička

s redakčním krubem | *with Editorial Board:*

Marie Buňatová, Ivan Hlaváček, Zdeněk Hojda, Miroslav Hroch, Jan Křen, Magdaléna Pokorná, Ivan Šedivý

Mezinárodní vědecká rada | *International Scientific Board:*

Hugh L. Agnew (Washington), Joachim Bahlcke (Stuttgart), Detlef Brandes (Düsseldorf), Robert J. W. Evans (Oxford), Henryk Gmiterek (Lublin), Wojciech Iwańczak (Warszawa), Dušan Kováč (Bratislava), Piotr M. Majewski (Varšava), Antoine Marès (Paris), Ralph Melville (Mainz), Nicolette Mout (Leiden), Taku Shinohara (Tokio), Thomas Winkelbauer (Wien)

Návrh obálky a typografie | *Design:*

Jáchym Šerých

Vydává Historický ústav AV ČR, v. v. i. | *Published by the Institute of History of the Czech Academy of Sciences*

Adresa | *Address:*

Prosecká 76, CZ-190 00 Praha 9 – Nový Prosek. Tel.: +420 225 443 241

E-mail: cch@hiu.cas.cz

Tiskne Powerprint s. r. o., Kamýcká 751/60, Praha - Suchdol.

Přijímání objednávek | *Distribution:*

Distribuci předplatitelům provádí v zastoupení vydavatele Česká pošta, s. p., telefonicky na bezplatné lince 800 300 302, elektronicky na: postabo.prstc@cpost.cz, písemně na adrese: Česká pošta, s. p., oddělení periodického tisku, Olšanská 38/9, 225 99 Praha 3. Smluvní vztah mezi vydavatelem a předplatitelem se řídí všeobecnými obchodními podmínkami pro předplatitele.

Distribuce pro Slovensko:

Magnet Press, Slovakia s. r. o., Šustekova 8, P. O. Box 17,

SK-851 04 Bratislava, tel.: 01/67201931-33, fax: 02/67201930, e-mail: predplatne@press.sk

Distribution rights in all remaining areas (with the exception of the Czech Republic and Slovakia):

Kubon and Sagner, Postfach 340108,

D-80328 München, Germany, fax: 089/54218218.

Jednotlivá čísla lze zakoupit též v Knihkupectví Academia (Václavské náměstí 34, Na Florenci 3, Národní 7, vše 110 00 Praha 1; nám. Svobody 13, 602 00 Brno) nebo přímo v Historickém ústavu AV ČR, v. v. i. (Prosecká 76, 190 00 Praha 9; j.kozohorska@hiu.cas.cz) či prostřednictvím distributora www.kosmas.cz.

ČČH vychází čtvrtletně | ČČH is published quarterly.

Toto číslo vyšlo v prosinci 2019 | This issue was published in December 2019.

Cena jednotlivého výtisku 130 Kč.

ERIH – European Reference Index for the humanities (Category A – International 1)

SCOPUS

<http://www.hiu.cas.cz/cs/nakladatelstvi/periodika/cesky-casopis-historicky.ep>

<http://hsozkult.geschichte.huberlin.de/zeitschriften>

<http://cejsh.icm.edu.pl>

<http://www.recensio.net/rezensionen/zeitschriften/cesky-casopis-historicky>

<http://www.proquest.com>

ISSN 0862-6111